

SCHADL GYÖRGY*

Gondolatok a végrehajtási jogok harmonizálásáról

I. Bevezető gondolatok, és a téma felvezetése

Szabó Imre Professor úr szakmai tudományos tevékenysége a polgári eljárásjog széles körét fedi le, így olyan terület választásánál, ami közel áll hozzá, a szerző a bőség zavarával küzd. Tekintettel arra, hogy az én elsődleges tevékenységem az önálló bírósági végrehajtás, így a kettőnk tevékenységének metszeteként adódik a jelen tanulmány témája, azon belül is a végrehajtási jogok egységesítése, de legalábbis harmonizálása.

A végrehajtás elsődleges jelentőségét az adja, hogy szerves kapcsolatban áll a jogérvényesüléssel. A jogérvényesülés azt jelenti, hogy a törvény betűjéből a tárgyi világban tapasztalható valóság lesz. Vagyis az a folyamat, amelyben az általánosan megfogalmazott absztrakt jogszabály az egyes emberek magatartásában konkrétan megvalósul, tehát realizálódik. Ez kétfajta módon történhet meg. Az optimális és egyben gyakoribb mód, hogy ha valaki az alanyi jog szempontjából kötelezettségekkel rendelkezik, akkor ezeket teljesíti, így nem lép a jogellenesség talajára, jogkövető magatartást tanúsít. Amennyiben ez nem történik meg, akkor az erre felhatalmazással rendelkező szerv a kötelezettségeit nem teljesítő felet kényszerrel rábírja ezek megtartására, illetőleg teljesítésére, ezzel viszszaterelve a jogellenességből a jogkövetésre. Ez valósul meg a végrehajtás útján.

II. A végrehajtási szabályok harmonizálásának kiindulópontja és szükségessége

A végrehajtási szabályok harmonizálásának szükségessége, legalábbis elvi szinten, a kezdetektől fogva áthatja az európai egységgel kapcsolatos gondolkodást és normatívát. A Római Szerződés 100. cikke szerint a Közös Piacon belüli jogharmonizáció követelménye jegyében azt tartalmazza, hogy az áruk, szolgáltatások, a munkaerő, és a tőke szabad mozgásának következményeként a polgári peres eljárások számának növekedése figyelhető meg a Közösségen belül. Ebből leszúri és deklarálja is azt az általánosan is érvényes következtetést, mely szerint a legjobb anyagi jogi szabályozás is haszontalan hatékony

* elnök, Magyar Bírósági Végrehajtói Kar

végrehajtás nélkül. A Római Szerződés gondolatai tudományosan is megalapozottak, hiszen a harmadik hatalmi ág, az igazságszolgáltatás hatékony működéséről csak akkor beszélhetünk, ha annak döntései a gyakorlatban is érvényesülnek. A jogállamiságnak pedig alapvető kritériuma, hogy a fennálló jogrendszer a jog érvényesülését biztosítsa. Ezt a gyakorlatban realizálódó igazságszolgáltatást a bírósági végrehajtás testesíti meg.

A téma jelentőségét Viviane Reding uniós igazságügyi biztos, és a Világbank Doing Business jelentései is alátámasztják. Az igazságügyi biztos szerint egy ország vonzerejét azon vonatkozásban, hogy mint egy hely, befektetni és vállalkozni lehet, kétségtől erősíti a független és hatékony igazságszolgáltatási rendszer. Ennek megléte esetén a gazdasági szereplők nem fognak hezitálni, hogy investáljanak-e a gazdaságba. A független és hatékony igazságszolgáltatási rendszernek része a hatékony végrehajtás. Tagállami szinten ennek több összetevője van, ezen összetevők uniós szinten is fennállnak, azonban egy fontos komponenssel mindenképpen kiegészülnek: ne legyenek a végrehajtás hatékonyságát veszélyeztető eltérések az egyes tagállamok végrehajtási szabályai között. A Világbank Doing Business jelentése 2013-ból, amely az „intelligens szabályozás kis- és középvállalkozásoknak” címet viseli, kiemeli, hogy a gazdaság újbóli fejlődése függ egy olyan jogi környezet megalkotásától, ami növeli a gazdasági tranzakciók kiszámíthatóságát, és biztosítja a bírósági határozatok végrehajthatóságát. Amennyiben ez tagállami határokon túlnyúlik, akkor szükséges egyrészt a tagállamok közötti együttműködés, az egyes tagállamban hozott határozat végrehajtása a másik tagállamban, valamint ami ennél is előrébb mutató, és jelen rövid tanulmány szempontjából fontosabb is: a tagállami végrehajtási szabályok egymáshoz való közelítése.

A végrehajtási jog egységesítésére irányuló törekvésnek a jogösszehasonlítás irányzatai közül leginkább a XIX. század végi univerzalizmus irányzata feleltethető meg: a korszak francia összehasonlító jogászainak legfőbb törekvése a nemzeti jogrendek mögött megbúvó közös elemek felfedezése és azok alapján egy minden civilizált nemzet számára alkalmazható jogrendszer felépítése volt. Természetesen nemcsak a végrehajtás területén. Sőt, az ő gondolkodásuknak a végrehajtás legfeljebb járulékos szegmense volt, és az álmuk egy egységes jogrendszer volt a világon, legalábbis Európában. Az egészet a részre adaptálva viszont felfedezhető a hasonlóság a végrehajtás tekintetében. Ezt a törekvést az univerzalizmus gondolata hatotta át, mely úgy vélte, hogy a civilizált jogrendszerek közös magja e jogrendszerek számára univerzalizálható, azaz általánosan felhasználható mintákat kínál.¹ Kudarcba fulladt ez a kísérlet, tehát általános jelleggel is nehéz, ahogyan pedig az alábbi, vázlatos ismertetés során látni fogjuk, a végrehajtás esetében még inkább az.

III. A végrehajtási jogok egységesítésének különleges nehézségei

A jogegységesítést számos, a gyakorlati életben jól ismert probléma általános jelleggel is megnehezíti. Az eltérő nemzeti mentalitások, a tradíciókon alapuló szokások, a jogintéz-

¹ ANCEL, M.: *La doctrine universaliste dans l'oeuvre de Lévy-Ullmann*. In: *L'oeuvre juridique de Lévy-Ullmann*. Centre français de droit comparé. Paris, 1952. 182–187. pp.

mények eltérő szerkezete és a jogi technika különbözősége mind-mind alááshatja a jogegységesítést.² A jogegységesítési törekvések bukásának másik lélektani oka a valamilyen szinten a legtöbb állam gondolkodásában jelenlévő nemzeti büszkeség, mely a nemzeti jog feltételen tiszteletében nyilvánulhat meg

A végrehajtás esetében ezen általános nehézségek fennállnak, a végrehajtás fogalmi elemét képező állami kényszer pedig további nehézségeket generál az egységesítés tekintetében. Az állami kényszerre és az ezzel szerves összefüggést mutató állami szuverenitásra pedig a legtöbb állam fokozottan kényes, ezáltal lényegesen jobban ragaszkodik saját szabályaihoz és kevésbé hajlandó engedni, egy közöshöz közelíteni, vagy alávetni magát egy másik, akár szupranacionális előírásnak, mint egyéb olyan területeken, amelyek ugyan gazdaságilag fontosak lehetnek, de kevésbé érintik az állami szuverenitást.

A másik magyarázat, ami fokozottan nehezíti a végrehajtás egységesítését a végrehajtás társadalom-érzékenysége, vagyis, hogy a polgári végrehajtási eljárások magukban foglalnak olyan kulturális, szociális és gazdasági aspektusokat, amelyek szükségessé teszik az egyes nemzeti sajátosságok fokozott tiszteletét. Az eltérő kultúrkörből fakadóan más az egyes országokban az adósok és végrehajtást kérők elvárása és tűrőképessége, és ha elméletileg túl is lehet lépni azon a tételen, hogy a törvényeket a szakmai előkészítést követően a választott politikusok fogadják el, a gyakorlatban nem lehet ettől eltekinteni: a politikusok ugyanis figyelembe veszik a választóik tömegeinek elvárásait is, ezáltal az eltérő kultúrkör és társadalmi elvárás fokozottan jelentkezik az adott országok végrehajtási kódexeiben, és nehezebben tud közelíteni attól eltérőhöz, mint egyéb területeken. Ennek során pedig nem lehet eltekinteni a fokozott nehézséget okozó ellentétes szempontoktól: a hatékony, erős, végrehajtást kérők érdekeit fokozottan érvényre juttató végrehajtási jog hozzájárul a gazdasági növekedéshez, viszont sok helyen a társadalom és a társadalom döntő részét kitevő polgárság olyan gazdasági fejlődést szeretne, ami figyelembe veszi a társadalmi aspektusokat is, ennek keretében pedig az adós alapvető jogainak védelmét. Különösen ide tartozik a családban éléshez való jog, és a lakáshoz való jog. Manapság is tetten érhető mindkét tendencia a szabályozás általános irányainak mikénti meghatározása vonatkozásában: a jelenkor dimenziójában bekövetkezett gazdasági és társadalmi változások a hitelezővédelem kiemelt figyelmét indukálják³, míg az adós érdekeinek gondos figyelembe vételét indokolja mindenképpen az a tény, hogy a végrehajtási eljárás nem kontradiktórus eljárás, és nem jellemzik olyan garanciális jellegű intézmények, formák, mint a pert.⁴ Az ellentétes szempontok közötti mérlegelés szükségképpen eredményeként általános jelleggel az adott végrehajtási szabályrendszer, illetve konkrétan az adott végrehajtási jogintézmények és szabályok vonatkozásában nagyobb mértékű eltéréseket szül az egyes államok végrehajtási szabályai között, aminek feloldása politikailag is nehéz. Ez viszonylag könnyen érzékelhető: veszünk egy 0-100-ig terjedő skálát, amelynek a 0-ás végpontján a fokozottan adósvédő végrehajtási rendszer és szabályok

² FEKETE BALÁZS: *A modern jogösszehasonlítás paradigmái*. <https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Fekete%20Bal%C3%A1zs%20PhD.pdf> 91. p.

³ JUHÁSZ ZOLTÁN: *A bírósági végrehajtás alkotmányossága – Az ombudsman gyakorlata a bírósági végrehajtókkal kapcsolatos ügyekben*. Themis: Az ELTE ÁLLAM- és Jogtudományi Doktori Iskola elektronikus folyóirata 30. p.

⁴ KAPA MÁTYÁS: *A hitelezők érdekeit védő új intézmények a bírósági végrehajtásban*, in: *Jogérvényesítés – Jogalkalmazás* (szerk.: Jakab András). Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Budapest, 2002. 69. p.

találhatók, a 100-as végpontján pedig a követelés mielőbbi behajtásának és a végrehajtást kérői szempontoknak teljes mértékű prioritást adó végrehajtási rendszer és szabályok. A gyakorlatban természetesen 0 és 100 nincs, de reálisan a 20 és 80 között már találhatók rendszerek, amelyek értelemszerűen óriási ellentétben állnak egymással. Minél nagyobb a távolság a két rendszer között a skálán, annál nehezebb nemcsak a teljes, de a részleges összehangolás is, az egységesítés lehetőségéről pedig már nem is beszélve.

IV. A végrehajtás egységesítésének legfőbb kérdései és problémái az Európai Unióban

Az előzőekben már láthattuk a végrehajtási szabályok harmonizálására irányuló társadalmi-gazdasági szükségszerűséget, az Európai Unióban pedig különösen jelentőssé válnak a hiányából eredő gyakorlati problémák, amikor azt látjuk, hogy azok a hitelezők, akik egy határozatot egy másik tagállamban kívánnak érvényesíteni, különböző jogrendszerekkel, eljárási követelményekkel és nyelvi akadályokkal kerülnek szembe. Ezeket pedig amennyire lehetséges, le kell építeni, és ez a végrehajtási szabályok harmonizálása útján következhet be. A gyakorlati problémák azt is feltárták, hogy szélesíteni kell a végrehajtáson belül az egységesítendő területeket és normákat, ezért az Európai Unió szupranacionális szervei egyre szélesebb körben igyekeznek kiterjeszteni a közösségi jog hatókörét.⁵ A legújabb tendenciák is azt mutatják, hogy a végrehajtási eljárás területén is újabb közösségi intézkedések, jogforrások láthatnak napvilágot a közeljövőben, amelyek már nem csupán a végrehajtás elrendelésével, hanem a végrehajtás foganatosításának kérdéseivel is foglalkoznak, amelyek tekintetében szintén indokolt az egységesítés.

Ezt azonban jó néhány, kifejezetten uniós és végrehajtás specifikus körülmény nehezíti, amelyekből a terjedelmi korlátokra tekintettel a jelen tanulmányban az alapvető problémák kerülnek tárgyalásra.

Ezek kiindulópontja, hogy az uniós jogrendszer nem szerves fejlődés eredményeként jött létre, ezért hiányzik belőle egy koherens fogalomrendszer és összefüggő jogi nyelvezet. További, e körbe tartozó nehézséget eredményező körülmény, hogy a közösségi jog normái természetesen nem önmagukban léteznek és működnek, hanem funkcionális interakció áll fenn az európai normák és a jogrendszer többi normája között, ezáltal gyakran a közösségi szabály nem is értelmezhető a nemzeti jogszabály nélkül.⁶ Ebből pedig már következik is, hogy miért is értelmezhető másképp ugyanaz az uniós norma, hiszen eltérő szabályokkal összhangban kell értelmezni. Mindezek nehézsége pedig a korábban tárgyaltak alapján a végrehajtás területén fokozottan jelentkezik.

Az általános kérdés konkrét tartalommal való megtöltésére példaként a végrehajtás szempontjából fontos rendes jogorvoslat kategóriáját lehet hozni. Az Európai Bíróság a Brüsszeli Egyezményhez kapcsolódóan meghozott, de a 44/2001/EK rendelet elfogadása után is irányadó ítélete (Industrial Diamond Supplies kontra Luigi Riva ügy, 43/77.) szerint rendes jogorvoslatnak azt kell tekinteni, amelynek benyújtására a határozatot hozó

⁵ GÁSPÁRDY LÁSZLÓ: *Törekvések az Európai Közösségek tagállamai polgári eljárásjogának közelítésére.* Sectio Juridica et Politica. Miskolc, 1994. 8. p.

⁶ HARSÁGI VIKTÓRIA: *Határozatok végrehajtása határokon átívelő polgári és kereskedelmi ügyekben az Európai Unióban.* <http://www.kmlaw.eu/pubs/vegrehajtas.pdf>; 23. p.

államban a határozat meghozatala nyomán megnyíló, meghatározott törvényi határidő áll rendelkezésre, és amelynek eredményeként a határozat hatályon kívül helyezésére vagy megváltoztatására kerülhet sor. A román jogirodalom szerint a rendes jogorvoslatok azok az eljárési eszközök, amelyeket bármelyik fél, bármely indokra hivatkozva benyújthat. A rendes jogorvoslatok elvi alapja, hogy azokkal megszorító feltételek nélkül, szabadon élni lehessen. A rendkívüli jogorvoslatok ellenben csak törvény által rögzített, szigorú feltételek teljesülése esetén vehetők igénybe. A magyar polgári eljárásjogi rendszerben rendes jogorvoslat az, amelyik még jogerőre nem emelkedett határozatot támad, míg rendkívüli jogorvoslat, amely már jogerőre emelkedett határozat ellen irányul. A nem jogerős határozatok ellen általában, a már jogerőre emelkedett határozatok ellen csak kivételesen van helye jogorvoslatnak. A magyar Pp.-ben szabályozott jogorvoslatok közül rendes jogorvoslat az ellentmondás, a fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés, rendkívüli jogorvoslat a perújítás, a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem, vegyes jellegű a határozat kijavítása és kiegészítése iránti kérelem. Jó néhány módosítása ellenére ebben a felosztásban az új Pp. rendszertani változást nem hozott, így mind a régi, mind az új Pp. vonatkozásában irányadó. Jól látható tehát, hogy a csoportosítás közösségi fogalma eltér mind a magyar, mind a román megoldástól, és a fentiekhez hasonló, szükségképpen értelmezési és egységes alkalmazási nehézségeket generáló fogalmi disszonancia jó néhány egyéb tagállam egymás közti relációjában is fennáll.

A korlátok által lehetővé tett keretekben ugyanakkor reményt ad a harmonizálás minél magasabb fokának az elérése, hogy a problémák ismertek, megoldásukra pedig külön erre szakosodott munkacsoportok kerültek felállításra.

V. A végrehajtás egységesítésének fontos állomása: a Globális Végrehajtási Kódex

1. A Globális Végrehajtási Kódex általános kérdései

A Globális Végrehajtási Kódex a legalapvetőbb végrehajtási szabályoknak és jogintézményeknek az összehangolását célozza, ezért a jelen tanulmányban mindenképpen indokolt kitérni rá. Ennek során elsőként néhány alapvetés: egy elfogadott szabályrendszerrel van szó, amely azonban sem egészében, sem részeiben normatív kötelező erővel nem bír, sem a tagállamok, sem az egyes állampolgárok vonatkozásában. Tudományos kiindulópontként azonban mindenképpen hasznos, ráadásul kidolgozóinak nem titkolt célja nem elsősorban a tudományos felhasználás, hanem a gyakorlati megvalósulás.

Az UIHJ megfogalmazása szerint a Globális Végrehajtási Kódex egyik legnagyobb előnye és leghasznosíthatóbb ismérve, hogy tartalmazza azokat a gyakorlatokat, amelyek lehetővé teszik a végrehajtható jogcím megszervezését. Ez azért kiemelkedően jelentős, mert az Európai Tanács 2003. szeptember 9-i javaslata által elfogadott meghatározás szerint a végrehajtás jelentése „a bírósági határozatok és egyéb, bíróságon kívüli végrehajtható jogcímek végrehajtása a törvénynek megfelelően, amely kötelezi az alperest, hogy megtegye, vagy kifizesse azt, amit megítéltek.”

A Globális Végrehajtási Kódex feladata pedig azon alapelvek meghatározása, amelyeknek irányítaniuk kell a különböző folyamatokat, amik lehetővé teszik, hogy jogi feltételekkel kényszerítsenek egy személyt a végrehajtási jogcím hatályba léptetésére. Ez a szép jogi kifejezés gyakorlatilag a végrehajtás realizálását jelenti. Az alapelveknek pedig egyetemesen elismertnek és elfogadottnak kell lenniük, mert csak ez vezethet az államok közötti divergencia csökkenésére. Ennek megfelelően a feladat megtalálni és definiálni azon elvek összetartozó készletét, amelyek minden rendszer számára közősek a végrehajtható jogcím végrehajtására. Mindezek alapján alkotta meg a Globális Végrehajtási Kódexet az UIHJ tudományos tanácsa.

A kiindulópont a végrehajtásra vonatkozó alapvető jog deklarációja. Eszerint minden hitelezőnek, aki egy végrehajtható jogcím birtokosa, legyen az akár bírósági, akár bíróság eljárásán kívüli, joga van annak végrehajtásához és hatékony érvényesítéséhez a nemteljesítő adóst illetően, szigorúan a törvényben lefektetett feltételeknek megfelelően. Az elvi deklarációkat az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga is megerősíti, így az alábbiakra tekintettel e körben elmondható, hogy a kódex ezen célkitűzése megvalósul a gyakorlatban. A *Hornsby vs Görögország* ügyben a bíróság kifejtette, hogy a bírósági határozatok ésszerű határidőn belüli hatékony végrehajtásához fűződő jog az Európai Egyezmény 6. cikkének 1.§-a által biztosított tisztességes eljárás szerves része, figyelemmel arra, hogy a tisztességes tárgyaláshoz való jog konkrét és hatékony természete illuzórikus lenne, ha egy szerződő állam hazai igazságszolgáltatási rendszere lehetővé tenné, hogy egy jogerős, kötelező erejű bírósági határozat az egyik fél kárára végrehajthatatlan maradjon. A bírósági határozatok végre nem hajtása nem összeegyeztethető a jogállamiság elvével, ami nem pusztán a „Rechtstaat” vagy a „rule of law” elméleti deklarációja, hanem amelynek tiszteletben tartását a szerződő államok vállalták, amikor az Egyezményt ratifikálták. A *Nuutinen vs Finnország* ügyben a bíróság megállapította, hogy a végrehajtáshoz való jog a tisztességes eljárás kulcselemévé válik, ezáltal hozzáadva egy feltételes elemet az Európai Egyezmény 6. cikk 1.§-ának hatékonyságához, és a jogállamiság kiválóságához. A bíróság ebben az ügyben kifejti, hogy magától értetődően az ítélet jogerőssége annak végrehajtása nélkül pusztán egy javaslat marad, mert a hatékony végrehajtás a jogállamiság alapvető és megváltoztathatatlan eleme. A jogállamiság pedig ezáltal maga után vonja a magánhatalom közhatalommal való helyettesítését, és része a törvénytisztelő fél kárpótlásának érvényesítése.

2. A végrehajtások időszerűsége és a Globális Végrehajtási Kódex

Alapvetés és a realitásokra tekintettel így is fog maradni, hogy a végrehajtási eljárás lefolytatására nem ír elő konkrét határidőt jogszabály, és a Globális Végrehajtási Kódex sem teszi ezt. Ilyen reális szándék a végrehajtási jogok harmonizálása vonatkozásában sem képzelhető el, hiszen jelentős mennyiségű végrehajtási eljárásen kívüli, nehezen vagy egyáltalán nem feloldható akadály is hátráltathatja és sok esetben hátráltatja is a végrehajtási eljárások eredményes és időszerű befejezését.

Az UIHJ kutatásai és a végrehajtási jog egységesítésén dolgozó uniós munkacsoportok is általános kereteket és célokat fogalmaztak meg a végrehajtási eljárások határideje

vonatkozásában. Ezek alapján a végrehajtási eljárásnak lehetővé kell tennie, hogy a végrehajtást kérő követelése ésszerű és előrelátható határidőn belül végrehajtásra kerüljön. A felperesnek meg kell tudnia állapítania, hogy követelését milyen határidőn belül milyen feltételekkel tudja behajtatni, hiszen a végrehajtás egyik jogi ismérve, hogy véget vet a jogi vitának és korlátozza az adós menekülési lehetőségeit. A jelen pontban eddig kifejtettek és az imént ismertettek figyelembevételével a Globális Végrehajtási Kódex és a CEPEJ 2009. december 17-i, végrehajtásra vonatkozó elvei kimondják, hogy a végrehajtási eljárások határidőinek ésszerűeknek kell lenniük, és a tagállamok nem szabhatnak ki önkényesen a végrehajtás végét jelző utolsó határidőket. Az időtartam ésszerű természete vonatkozásában pedig a tagállamoknak egyértelmű és precíz követelményeket kell megállapítaniuk, amelyek változását lehetővé kell tenni az ügy természetétől és a megkívánt intézkedések típusától függően. A felek említett tájékoztatói lehetőségei vonatkozásában a végrehajtási eljárás várható időtartama tekintetében a Globális Végrehajtási Kódex azt a megoldást kínálja, hogy nyilvánosan hozzáférhető statisztikai adatbázisokat kell létrehozni, amelyek lehetővé teszik a felek számára, hogy kikalkulálják a nemzeti végrehajtási szabályozásban lehetséges különböző végrehajtási intézkedések valószínű időtartamát.

A modern jogtudomány kialakulása óta axiómaként szolgál az a tétel, mely szerint kontraproduktivitást eredményez a szankció, ha a szankcionált alanyon kívül eső körülmények miatt kerül kiszabásra, és ugyanígy kontraproduktív lesz, ha az alany által reálisan elvárható magatartás tanúsításának elmulasztását nem követi a mulasztással arányos szankció. Ez a tétel éppúgy érvényesül egyedi természetes személy alanyánál, kisebb és nagyobb struktúrájú jogi személyeknél, és a legnagyobb, állami dimenziójú szinten is. Az Emberi Jogok Európai Bírósága mindezek szellemében törekszik eljárni: több ízben megerősítette, hogy az állam felelős a jogerős határozatok végrehajtásáért, ha azok időben történő teljes körű végrehajtását gátló vagy megakadályozó tényezők a hatóságok ellenőrzési körébe tartoznak. A Bíróság áttekintette az ítéletek 6. cikk szerinti végrehajtását, és a késedelem ésszerűségének meghatározása szempontjából releváns tényezőként a következőket azonosította: a végrehajtási eljárások bonyolultságát, a kérelmező és az illetékes hatóság magatartását, valamint a bírósági ítélet mennyiségét és jellegét. A Bíróság gyakorlatát áttekintő munkacsoport megállapította, hogy a végrehajtás késedelmének indokoltága vagy indokolatlansága vonatkozásában alkalmazott kritériumok megegyeznek azokkal, amelyeket a Bíróság a polgári peres eljárások időtartama vonatkozásában használ, az imént említett kritériumok mellett még e körbe sorolták a végrehajtási eljárás fontosságát az érintett fél számára.⁷ Ezen kritérium megjelenése annak indokoltága mellett azonban további problémákat vet fel, hiszen gyakorló végrehajtóként tapasztalom, hogy mindegyik ügyfél számára a saját ügye a legfontosabb. Nyilvánvalóan vannak olyan esetek, amikor egzaktnak értelmezhető ez utóbbi kritérium is, az alábbi példában legalábbis mindenképpen: vegyünk egy olyan magánszemélyt, akit hiteltartozása miatt a kilakoltatás fenyeget, mert a végrehajtási eljárás adósaként nem tudja kifizetni az állam illetékes hatóságai által jogosnak minősített tartozását. Ez a magánszemély ugyanakkor egy másik végrehajtási ügyben, ahol az ügyérték nagyobb, végrehajtást kérő, és az állam illetékes hatóságai által jogosnak minősített követelésének behajtása iránt folyik a végrehajtás. Amennyiben ezen végrehajtás hatékonyan és gyorsan lezárul, ki tudja fizetni adósságát, és

⁷ N. Frieco, *Dalloz Action Droit et pratique de la procedure civile 2014–2015* dir. S Guinchard, No 2012. 121 s.

ennek nemcsak az lesz az eredménye, hogy a másik végrehajtási eljárás is eredményesen zárul le, hanem az, hogy meg tudja tartani ingatlanát. Nyilvánvalóan megállapítható tehát azon végrehajtási eljárás fontossága az érintett fél számára, amelyben ilyen szituációban ő a végrehajtást kérő. Önmagában is, de az alábbi, másik szituációval szembeállítva különösen: ebben a végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérő egy évi többmilliárdos forgalmat lebonyolító követeléskezelő cég, a végrehajtás tárgya pedig engedményezett közüzemi díj. Egyértelműen tehát kisebb a végrehajtási eljárás fontossága az érintett fél számára. Ezen szélsőséges esetek közötti szituációkban azonban kívülről objektíven nehezen eldönthető kritériumot hozott be a Bíróság a vizsgálatba. Az objektívizálás pedig fontos, hiszen a szubjektív fontosság a jog számára nem megragadható, objektív kritériumok felállítása viszont igen nehéz ebben a tárgykörben. A követelés összege kiindulópont lehet, de túldimenzionálni sem szabad, hiszen egy szerényebb anyagi helyzetű, adóságokkal küszködő végrehajtást kérő számára egy kisebb összeg is nagyobb jelentőséggel bírhat, mint annak többszöröse egy többmilliárdos forgalmat bonyolító cég végrehajtást kérő esetében.

Mindezek ellenére a Bíróság próbál többé-kevésbé objektív mércét felállítani a végrehajtások elhúzódságának vizsgálatánál. Ennek egyik eszköze, hogy az utóbbi kritérium a többinél kevésbé fajsúlyosan érvényesül, illetve a Bíróság leginkább akkor hivatkozik erre a kritériumra, ha az egyértelműen megállapítható, és leginkább a többi kritérium kiegészítőjeként. A felállított és ismertetett kritériumok alapján – többek között – a Czernin kontra Cseh Köztársaság ügyben, a Yuriy Nikolayevich Ivanov kontra Ukrajna ügyben, és a Gorokhov and Roussaiev kontra Oroszország ügyben kimondta a Bíróság, hogy a határozatok végrehajtásának elmulasztásával vagy végrehajtásának túlzott késedelmével az adott állam az Egyezmény által védett jogokat megsértette. Ugyanakkor jól jelzi a komplexitást és a szigort a végrehajtásért felelős hatóságok tevékenységének értékelése vonatkozásában a Bendayan Azcantot and Benalal Bendayan kontra Spanyolország ügyben hozott döntés megállapítása, mely szerint az állam nem marasztalhatja el az adóst amiatt, hogy az érdekei megvédéséért felhasználja a végrehajtási eljárás által felkínált erőforrásokat. Kifejtette továbbá ennek deklarálása mellett a Bíróság, hogy abban az esetben is, ha az ügynek van egy bizonyos mértékű komplexitása, a végrehajtó hatóságnak gondossággal kell eljárnia a határozat végrehajtása valós lehetőségének sérelme nélkül.⁸

VI. Összegzés

Tudományos és szakmai alapon nehéz jóslni, hogy meddig juthat el a megkezdett folyamat a végrehajtási jogok egységesítése és harmonizálása vonatkozásában, hiszen mind a tárgyalat előremozdító körülmények, mind a tárgyalat nehézségek jelentős erőt képviselnek, az inga egyik vagy másik irányba való kilendülése pedig jogon túlmutató politikai szempontoktól, illetve államok egymás közötti alkujaitól is függ. Az eddig tett lépések azonban reményt adnak arra, hogy a felgyorsult fejlődés további, előreutató lépéseket eredményez.

⁸ EJEE 28142/04 Bendayan Azcantot and Benalal Bendayan kontra Spanyolország.